

Cauza C-242/20**Cerere de decizie preliminară****Data depunerii:**

8 iunie 2020

Instanța de trimitere:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Croatia)

Data deciziei de trimitere:

6 mai 2020

Apelantă:

HRVATSKE Šume d.o.o.[,] Zagreb, în calitate de succesori legal al HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj[,], p.o. Zagreb

Intimată:

BP EUROPA SE, în calitate de succesori legal al DEUTSCHE BP AG, la rândul său în calitate de succesori legal al THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH

[omissis]

Obiectul: Cerere de decizie preliminară– Cooperare judiciară în materie civilă

Instanța de trimitere:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [Curtea Comercială de Apel, Croatia]
[omissis]

Părțile din procedura principală [omissis]:

Reclamantă: HRVATSKE ŠUME d.o.o. [,] Zagreb, [omissis] în calitate de succesori legal al HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj [,] p.o. , Zagreb], [omissis] denumită în continuare „reclamanta”

Pârâtă: BP EUROPA SE Hamburg, [omissis], în calitate de succesori legal al DEUTSCHE BP AG, [omissis], în calitate de succesori legal al THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH, [omissis] denumită în continuare „pârâta”

Scurtă descriere a obiectului litigiului principal și a faptelor relevante, conținutul dispozițiilor naționale potențial aplicabile și indicarea motivelor pentru care instanța solicită interpretarea dispozițiilor de drept al Uniunii:

În prezenta cauză, Trgovački sud u Zagrebu [Tribunalul Comercial din Zagreb, Croația] [...] s-a declarat incompetent și a respins acțiunea ca inadmisibilă, deoarece consideră că instanțele din Republica Croația nu au competență internațională. Reclamanta a formulat apel împotriva acestei decizii la Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația] [omissis].

Procedura în fața Trgovački sud u Zagrebu [Tribunalul Comercial din Zagreb] a fost inițiată ca urmare a depunerii unei cereri introductive la 1 octombrie 2014, în care reclamanta susținea că hotărârea Vrhovni sud Republike Hrvatske [Curtea Supremă, Croația] din 21 mai 2009 [OR 2] [omissis] a modificat deciziile anterioare și a constatat că executarea dispusă pe baza unei ordonanțe definitive de executare emise de Trgovački sud u Zagreb [Tribunalul Comercial din Zagreb] împotriva reclamantei este nevalidă. În același timp, în temeiul acestei hotărâri, pârâtele au fost obligate să plătească reclamantei din prezenta cauză cheltuielile de judecată în valoare de 299 974,65 HRK, în termen de 8 zile, iar pârâtei din prezenta cauză, precum și primei pârâte li s-a refuzat rambursarea cheltuielilor de judecată în valoare de 231.480,90 HRK.

Anterior, în temeiul ordonanței de executare emise de Trgovački sud u Zagreb [Tribunalul Comercial din Zagreb] și la cererea predecesoarei în drepturi a pârâtei din cauza de față s-a dispus executarea împotriva societății FUTURA d.o.o. Zagreb, prin intermediul popririi unei creanțe pecuniare exigibile a debitorului supus executării împotriva reclamantei din prezenta cauză, în calitate de debitor al debitorului supus executării, și a transferului acestei creanțe predecesoarei pârâtei în cauza de față, în calitate de creditor al executării, în vederea recuperării. Reclamanta, în calitate de presupus debitor al debitorului supus executării, a formulat căi de atac, însă în cadrul procedurilor de executare acestea nu au natură suspensivă, astfel încât recuperarea judiciară forțată a creanțelor în cadrul procedurii de executare s-a efectuat, sub forma deducerii, la 11 martie 2003, a sumei totale de 3 792 600,87 HRK din contul reclamantei și a transferului acestei sume către pârâtă.

În cadrul procedurii inițiate de reclamantă în constatarea caracterului ilicit al executării judecătorești îndreptate împotriva sa, Vrhovni sud [Curtea Supremă a Republicii Croația] a constatat, prin hotărârea din 21 mai 2009 [omissis], că executarea a fost ilicită, astfel încât pârâta nu a devenit creditor al reclamantei din prezenta cauză, iar la momentul la care hotărârea menționată a Vrhovni sud [Curtea Supremă a Republicii Croația] a rămas definitivă, temeiul legal pentru

plata efectuată de către pârâta din prezenta cauză a fost suprimat. În prezenta cauză, pârâta, beneficiara unei îmbogățiri fără justă cauză, trebuie să restituie reclamantei ceea ce a primit în mod nejustificat în temeiul procedurii de executare, precum și dobânzi de întârziere legale.

În conformitate cu dispozițiile care reglementează procedura de executare, în astfel de cazuri este posibil să se formuleze, în cadrul aceleiași proceduri de executare, o cerere de restituire, însă cel târziu în termen de un an de la data executării; de aceea, reclamanta a inițiat această procedură contencioasă distinctă pentru recuperarea [sumei] care constituie îmbogățirea fără justă cauză, întrucât cauza îmbogățirii a dispărut ulterior. Această regulă privind termenul de introducere a unei cereri de restituire este prevăzută la articolul 58 punctul 5 din Ovršni zakon (Legea privind executarea silită, Narodne novine, nr. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05, 67/08, 139/10, 154/11 și 70/12), însă toate dispozițiile ulterioare privind executarea prevăd același termen pentru recuperarea sumei plătite în cadrul unei aceeași proceduri de executare silită.

Dispozițiile care reglementează restituirea plății în temeiul îmbogățirii fără justă cauză sunt prevăzute la articolele 1111-1120 din Zakon o obveznim odnosima [Legea privind obligațiile] (Narodne novine nr. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 și 29/18), iar principiul de bază este prevăzut la articolul 1111 alineatul 1, care este redactat astfel: „[d]acă o parte din patrimoniul unei persoane este transferat, în indiferent ce mod, către patrimoniul unei alte persoane, iar acest transfer nu are ca temei un act juridic, o decizie a unei instanțe sau a unei alte autorități competente, partea care a obținut un beneficiu este obligată să îl restituie sau, dacă acest lucru nu este posibil, să restituie valoarea beneficiului obținut”.

Părțile din prezenta cauză contestă, de asemenea, competența instanței, întrucât reclamanta, o societate stabilită în Republica Federală Germania, a contestat competența instanței din Republica Croația în cuprinsul memoriului său în răspuns.

Trgovački sud u Zagrebu [Tribunalul Comercial din Zagreb] a declarat că nu era competent, aplicând în mod eronat Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1) [omissis], care la articolul 66 alineatul (1) prevede următoarele: „[p]rezentul regulament se aplică numai acțiunilor judiciare întentate, [OR 3], actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial și tranzacțiilor judiciare aprobate sau încheiate la 10 ianuarie 2015 sau după această dată”. Instanța a ajuns la această concluzie cu privire la competența internațională în lipsa unei norme specifice privind competența internațională a instanțelor în cazurile de îmbogățire fără justă cauză, astfel încât se aplică norma generală privind competența instanței de la domiciliul pârâtului. Întrucât cererea introductivă în cauza prezentă a fost depusă la 1 octombrie 2014, se aplică Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și

comercială (JO 2001 , L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74)] (denumit în continuare: „Regulamentul nr. 44/2001”); iar interpretarea corectă a noțiunii de [materie] „cvasidelictuală” sau de procedură de executare nu se impune în mod atât de evident încât să nu lase loc niciunei îndoieli rezonabile, motiv pentru care, în privința acestor chestiuni s-a decis introducerea prezentei cereri de decizie preliminară pentru a stabili dacă instanțele din Republica Croația sunt competente să se pronunțe asupra prezentei acțiuni. Decizia Curții cu privire la acest aspect este necesară pentru ca Visoki trgovački sud [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația] să se poată pronunța asupra prezentei cauze, iar problema ridicată este în interesul general al aplicării uniforme a dreptului UE.

[omissis] [Suspendarea procedurii până la pronunțarea unei decizii preliminare de către Curte și trimitere la dispozițiile relevante de drept național în această privință]

I. Prima întrebare

Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului are următorul conținut: „[o] persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”.

Având în vedere că instituția îmbogățirii fără justă cauză a fost inclusă în categoria cvasidelictelor încă din dreptul roman, de (temeiul juridic este executarea silită declarată inadmisibilă, iar reclamanta solicită în prezent restituirea ca urmare a expirării termenului de un an pentru recuperare în cadrul aceleiași proceduri de executare) , se poate spune că instanțele din Republica Croația au competență ca loc în care s-a produs îmbogățirea fără justă cauză. În același timp, elementul de legătură în materie cvasidelictuală este locul în care a avut loc evenimentul care a produs daunele, iar *forum delicti* nu se aplică în mod obișnuit unor cereri întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză, astfel încât această dispoziție poate genera întrucâtva confuzie, din moment ce Regulamentul nr. 44/2001 prevede o competență specială în materie cvasidelictuală, însă nu oferă elementul sau elementele de legătură corespunzătoare; elementul de legătură existent constituie o sursă de confuzie, deoarece în cazul îmbogățirii fără justă cauză nu există prejudiciu.

În conformitate cu jurisprudența Curții, noțiunea de „materie delictuală și cvasidelictuală” cuprinde orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu decurge din „materi[a] contractuală”, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 44/2001 (a se vedea Hotărârea din 27 septembrie 1988, Kalfelis, C-189/87, EU:C:1988:459, punctele 17 și 18, Hotărârea din 13 martie 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, punctul 20 și Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 44).

În concluziile prezentate la [7] aprilie 2016 în cauza C-102/15, Gazdasagi Versenyhivatal / Siemens Aktiengesellschaft Österreich, avocatul general a propus în subsidiar Curții să răspundă la întrebarea preliminară în sensul că, în vederea unei interpretări corecte a articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, o acțiune în restituire întemeiată pe [OR 4] îmbogățirea fără justă cauză nu ține de „materia delictuală și cvasidelictuală” în sensul acestei dispoziții. Cu toate acestea, întrucât Curtea a urmat prima dintre propunerile avocatului general, Curtea nu a luat o poziție în această privință (acțiunea în cauză nu era în materie civilă, întrucât se solicita recuperarea unui beneficiu necuvenit în cadrul unei proceduri administrative).

În cauza C-572/14, având ca obiect o cerere de decizie preliminară [omissis] formulată de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), [omissis] Curtea, în Hotărârea sa din 21 aprilie 2016, a subliniat că: „[a]rticolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o cerere prin care se solicită plata unei remunerații datorate în temeiul unei reglementări naționale de punere în aplicare a articolului 5 alineatul 2 litera b din directivă [Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională], precum cea în discuție în litigiul principal, se încadrează în „materia delictuală și cvasidelictuală” în sensul articolului 5 punctul 3 din acest regulament.”

O regulă similară privind competența specială cu privire la același aspect figurează în Regulamentul (UE) nr. 1215/2012, dar la articolul 7 alineatul (2), care prevede că: „[o] persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”.

În Regulamentul (CE) nr. 44/2001 se arată, în cuprinsul considerentului (12), că în afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției. În speță, există într-adevăr o legătură strânsă între instanță și litigiu, iar [aplicarea normei de competență specială] facilitează buna administrare a justiției, întrucât pârâta a fost cea care a introdus prima acțiune în Republica Croația în urma căreia care s-a efectuat plata; abia ulterior s-a constatat că aceasta a fost contrară normelor privind procedura de executare judiciară. De asemenea, toate elementele de probă necesare trebuie să fie prezentate în Republica Croația.

Prin urmare, prima întrebare este aceea dacă acțiunile în restituirea plății nedatorate întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză intră sub incidența competenței prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [...] în materie „cvasidelictuală, având în vedere că articolul 5 alineatul (3) din acest regulament prevede printre altele că „[o] persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru în materie delictuală

și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”?

II. A doua întrebare

În plus, îmbogățirea fără justă cauză s-a produs, în cauza de față, în contextul unei proceduri de executare judiciare care a fost pusă în aplicare, deși nu ar fi trebuit să fie pusă în aplicare, iar în prezent, în fața aceleiași instanțe, se solicită rambursarea sumei care a fost încasată în mod nejustificat în cadrul procedurii de executare; or, articolul 22 punctul 5 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului prevede că, în ceea ce privește executarea hotărârilor, au competență exclusivă, indiferent de domiciliu, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea.

[OR 5]

Recuperarea creanței s-a înscris în contextul unei proceduri judiciare de executare silită, în legătură cu care, ulterior, Vrhovni sud Republike Hrvatske [Curtea Supremă a Republicii Croația] a constatat print-o hotărâre că nu s-a desfășurat conform legii în raport cu reclamanta. Recuperarea sumei încasate nu poate fi solicitată în cadrul aceleiași proceduri de executare, deoarece a trecut un an de la data executării și, prin urmare, reclamanta era obligată, în conformitate cu normele care reglementează procedura de executare judiciară, să introducă o acțiune civilă pentru a recupera suma în cauză. Având în vedere relația strânsă dintre prezenta procedură și procedura de executare judiciară, se ridică de asemenea problema existenței unei competențe exclusive a instanțelor din Republica Croația în prezenta cauză.

În consecință, a doua întrebare este următoarea: [p]rocedurile civile inițiate, ca urmare a existenței unui termen în care restituirea plăților nedatorate în cadrul unei proceduri de executare silită poate fi solicitată în cadrul aceleiași proceduri judiciare de executare, se încadrează în domeniul de competență exclusivă în conformitate cu articolul 22 punctul 5 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [...], care prevede că au competență exclusivă, în ceea ce privește executarea hotărârilor, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea.

Întrebările preliminare:

1) Acțiunile în restituirea plății nedatorate întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză intră sub incidența competenței prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [...] în materie „cvasidelictuală, având în vedere că articolul 5 alineatul (3) din acest regulament prevede printre altele că „[o] persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru

în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”?

2) Procedurile civile inițiate, ca urmare a existenței unui termen în care restituirea plăților nedatorate în cadrul unei proceduri de executare silită poate fi solicitată în cadrul aceleiași proceduri judiciare de executare, se încadrează în domeniul de competență exclusivă în conformitate cu articolul 22 punctul 5 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [...], care prevede că au competență exclusivă, în ceea ce privește executarea hotărârilor, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea?

Împreună cu prezenta cerere, instanța de trimitere înaintază copii de pe: cererea introductivă (paginile 1-8 din dosar), memoriul în răspuns la cererea introductivă (paginile 43-47 din dosar), ordonanța emisă de Trgovački sud u Zagrebu [Tribunalul Comercial din Zagreb] [omissis] din 20 martie 2019 (pag. 78-82 din dosar), calea de atac îndreptată împotriva acestei ordonanțe (paginile 86-88 din dosar), memoriul în răspuns (paginile 91-94 din dosar), ordonanța de suspendare a procedurii din 6 mai 2020.

răspuns la plângere (p. 91-94, ordonanță de suspendare a procedurii din 6 mai 2020).

Zagreb, 6 mai 2020

[...] **[OR 6]** [...]